

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุของนักเรียน ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียน การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนและศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียน ผู้ปกครองและครูภายหลังดำเนินการตามรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนที่ได้พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นและชั้นประถมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนราชินี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน แบ่งเป็นช่วงอายุ 6 – 8 ปี 120 คน ช่วงอายุ 9 – 12 ปี 280 คน และผู้ดูแลหรือผู้ปกครองเด็ก จำนวน 393 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามให้เด็กนักเรียนและผู้ปกครองตอบ 2 ครั้ง คือ ก่อนการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุและหลังการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุแล้ววิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS / PC⁺ ตามลักษณะข้อมูล สถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบด้วยค่าเฉลี่ยภายในกลุ่มและสถิติ t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์จำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนอายุ 6 – 8 ปี อายุ 9 - 12 ปี และผู้ดูแล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 6 มีอายุเฉลี่ย 9.6 ปี ส่วนมากไม่มีโรคประจำตัวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ

ผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีสถานภาพคู่ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอายุเฉลี่ย 42.91 ปี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและค้าขายมีกิจการเป็นของตนเอง มีรายได้เพียงพอ และมีเหลือเก็บ มีความสัมพันธ์กับเด็กโดยเป็นมารดา ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยให้อิสระแก่เด็กในการทำกิจกรรม ไม่มีโรคประจำตัว และไม่มีประวัติติดของมึนเมาหรือสารเสพติด

5.1.2 ส่วนที่ 2 สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุของนักเรียนในโรงเรียน

เมื่อจำแนกตามชั้นเรียน พบว่า เกิดอุบัติเหตุประเภทหกล้ม สะดุดล้ม มากที่สุดในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รองลงมา พบในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 2 ตามลำดับ และเมื่อรวมการเกิดอุบัติเหตุทุกประเภท พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกิดอุบัติเหตุทุกประเภทมากที่สุด รองลงมา ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2 เช่นกัน จากรายงานของห้องพยาบาล พบว่า นักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจะมีอายุระหว่าง 6-9 ปีมากที่สุด ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 เมื่อแยกตามประเภทของการเกิดอุบัติเหตุ ปรากฏว่านักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เกิด อุบัติเหตุประเภท หกล้ม/สะดุดล้มมากที่สุด รองลงมา คือ ของมีคมบาด ตัด ทิ่ม ตำ แทะ

สำหรับเพศ พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายเกิดอุบัติเหตุได้ใกล้เคียงกัน ส่วนลักษณะอาการบาดเจ็บจะมีลักษณะบาดเจ็บเล็กน้อย คือ มีแผลถลอก แผลฟกช้ำ จากวิ่งสะดุดล้มในขณะที่เล่นกับเพื่อน ได้รับการปฐมพยาบาลที่ห้องพยาบาลของโรงเรียน ส่วนการบาดเจ็บปานกลาง คือ มีแผลแตกยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ต้องรักษาโดยการเย็บแผล บางรายมีกระดูกหัก ข้อเคล็ดอื่น เอ็นอักเสบ ต้องเข้าเฝือกชั่วคราว ทางโรงเรียนได้ส่งนักเรียนไปรักษาต่อที่โรงพยาบาล ซึ่งอยู่บริเวณใกล้โรงเรียน

จำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนครั้งของการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด โดยเฉลี่ยเดือนละ 3 ครั้งต่อคน และตลอดปีการศึกษาเฉลี่ย 8 ครั้งต่อปี ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายมักจะเกิดซ้ำประเภทที่อยู่บ่อย ๆ โดยเฉพาะหกล้ม สะดุดล้ม ช่วงเวลาที่เกิดส่วนมากจะเกิดในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน เนื่องจากมีเวลาพักมากกว่าช่วงเวลาอื่น รองลงมา ช่วงก่อนเข้าเรียนตอนเช้าและช่วงหลังเลิกเรียนตอนเย็น ตามลำดับ

บริเวณที่นักเรียนได้รับอุบัติเหตุมากที่สุด คือ ใต้ต้นไม้เพราะเป็นลานกว้างมีพื้นเรียบเหมาะกับการวิ่งเล่นไล่จับ นักเรียนจึงชอบเข้าไปวิ่งเล่นเป็นประจำและพบในสนามกีฬา ซึ่งมีลักษณะพื้นเป็นปูนหยาบขณะเรียนวิชาพลศึกษาในช่วงโมงหรือขณะซ้อมกีฬาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งบันไดทางขึ้นตึกเรียน ตามลำดับ

5.1.3 ส่วนที่ 3 ลักษณะพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กอายุ 6 – 8 และอายุ 9 – 12 ปี

พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียนอายุ 6 – 8 ปี พบว่า มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันในระดับสูงและระดับต่ำ ตามลำดับ

พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียนอายุ 9 – 12 ปี พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในระดับสูงและมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุระดับต่ำ ตามลำดับ

5.1.4 ส่วนที่ 4 ลักษณะพฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุของผู้ดูแล

พฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุของผู้ดูแล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) พฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุด้านการสอน 2) พฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุด้านการสอดส่องดูแล และ 3) พฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุด้านการกำกับติดตาม พบว่า ผู้ดูแลเด็กมีพฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุด้านการสอน การสอดส่องดูแล การกำกับติดตามอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมา คือ มีพฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุทั้ง 3 ด้านในระดับสูง และมีพฤติกรรมกำป้องกันอุบัติเหตุทั้ง 3 ด้าน ในระดับต่ำ ตามลำดับ

5.1.5 ส่วนที่ 5 เปรียบเทียบปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนแต่ละช่วงอายุกับพฤติกรรมความปลอดภัย

การเปรียบเทียบปัจจัยของการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนช่วงอายุ 6 – 8 ปี ปัจจัยที่นำมาศึกษาเปรียบเทียบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว พบว่า ปัจจัยทุกปัจจัย ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมความปลอดภัย ยกเว้นปัจจัยด้านความพิการ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุในเด็กนักเรียนอายุ 9 – 12 ปี กับพฤติกรรมความปลอดภัยตามปัจจัยแต่ละด้าน พบว่า ปัจจัยด้านอายุและปัจจัยด้านการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมความปลอดภัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติมาเข้ากลุ่มการดำเนินการป้องกันอุบัติเหตุแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อายุระหว่าง 9 – 10 ปี ซึ่งมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุทุกประเภทโดยรวมมากเป็นอันดับสองรองจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

5.1.6 ส่วนที่ 6 การปฏิบัติงานความปลอดภัยของโรงเรียนราชินีตามเกณฑ์มาตรฐาน 13 ประการของโรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัย

การปฏิบัติความปลอดภัยของโรงเรียนราชินีตามเกณฑ์มาตรฐาน 13 ประการของโรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัย พบว่า โรงเรียนปฏิบัติได้ในบางส่วน จึงยังปฏิบัติได้ไม่ครบทุกมาตรฐาน โดยเฉพาะ โรงเรียนยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการป้องกันการบาดเจ็บ ซึ่งได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและครู ยังไม่มีระบบการเฝ้าระวังและป้องกันการบาดเจ็บ มีการค้นหาสาเหตุของการบาดเจ็บและประเมินผลภายหลังดำเนินการ แต่ยังไม่ได้นำข้อมูลไปเผยแพร่ให้โรงเรียนอื่นได้รับทราบ ไม่มีการฝึกซ้อมวิธีการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ การฝึกช่วยเหลือโดยการกู้ชีพเบื้องต้นและไม่มีการฝึกวิธีการขนย้ายหรือเคลื่อนย้ายผู้ที่ได้รับบาดเจ็บอย่างถูกวิธี ประการสุดท้าย ยังไม่มีการ

ประเมินภายในจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและครูห้องพยาบาล อีกทั้งยังไม่มีกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อดำเนินงานด้านความปลอดภัย

5.1.7 ส่วนที่ 7 รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนราชินี

รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มสัมพันธภาพที่ประทับใจจากเด็กสู่ครู ระยะที่ 2 เป็นระยะร่วมดูแลเอาใจใส่ความปลอดภัยของนักเรียนและระยะที่ 3 เป็นระยะของการร่วมกันดำเนินการป้องกันอุบัติเหตุอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียน โรงเรียนราชินีมีความสนใจในความปลอดภัยของนักเรียนและด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยอยู่ก่อนแล้ว โดยคณะทำงานของฝ่ายปกครองเป็นผู้จัดทำแต่เพียงลำพัง แต่ไม่ได้มุ่งเน้นการทำงานแบบกระบวนการกลุ่ม ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหา ส่วนใหญ่ผู้แก้ปัญหาเป็นคณะทำงานของฝ่ายปกครองเพียงส่วนเดียว ขาดการมุ่งเน้นให้นักเรียน ผู้ปกครองและครูฝ่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนในการแก้ปัญหา

หลังจากที่โรงเรียนได้ดำเนินงานตามรูปแบบของโรงเรียนส่งเสริมความปลอดภัย โดยใช้หลักของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ผู้บริหารงานด้านความปลอดภัยของโรงเรียนเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน มีการจัดกระบวนการทำงานช่วยทำให้กลุ่มรู้วิธีสำรวจ วิเคราะห์ปัญหาและการแก้ไขปัญหา เช่น การบาดเจ็บของนักเรียนในโรงเรียน การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บ ก่อให้เกิดการจัดตั้งระบบการเฝ้าระวังความเสี่ยงและการบาดเจ็บ โดยมีแบบบันทึกรายงานผลการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนของแต่ละแผนก มีการสำรวจสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อเด็กโดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้ปกครองและครูเวร แล้วนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้เกิดการดำเนินการอย่างเป็นวงจรต่อเนื่องและสามารถป้องกันอุบัติเหตุให้นักเรียนได้ในที่สุด

5.1.8 ส่วนที่ 8 ประเมินผลการใช้รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนราชินี

การประเมินผลการใช้รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนที่พัฒนาขึ้น เด็กอายุ 6 – 8 ปี เกิดการเรียนรู้และตระหนักในความปลอดภัยเพิ่มขึ้น มีพฤติกรรมความปลอดภัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับเด็กอายุ 9 – 12 ปี ซึ่งก่อนการพัฒนาแบบนั้นมีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุอยู่ในระดับต่ำ หลังการพัฒนาแบบการป้องกันอุบัติเหตุ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้นแต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

ในเด็กอายุ 6 – 12 ปี นั้น ก่อนการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุ นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงสูง หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้และร่วมกระบวนการสร้างเสริมความปลอดภัยจากการพัฒนา รูปแบบ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับผู้ดูแลเด็กอายุ 6 – 12 ปี หลังการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมดูแลเด็กเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อแยกอายุกลุ่มผู้ดูแลเด็กเป็น 6 – 8 ปี และ 9 – 12 ปี ผลปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 6 – 8 ปี อายุ 9 – 12 ปี ก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในแต่ละข้อ ดังนี้

1. สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนโรงเรียนราชินีปีการศึกษา 2547 พบว่า ส่วนใหญ่เกิดในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 – 9 ปี ประเภทของอุบัติเหตุที่พบได้แก่ หกล้ม สะดุดล้มมากที่สุด ทั้งนี้ อธิบายได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ยังเป็นเด็กเล็ก เพิ่งเริ่มเข้าเรียนในระดับประถมต้น ซึ่งเด็กวัยนี้การพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ ยังขาดความพร้อมทางวุฒิภาวะ ขาดความสามารถในการควบคุมร่างกาย และการจำแนกแยกแยะจากสิ่งต่าง ๆ ประกอบกับมีความอยากรู้อยากเห็นสูง ธรรมชาติของเด็กจะนำไปสู่การได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุได้ง่าย (พัชรจิตร ทรัพย์สินเสรี. 2540 : 436-437) ผลการศึกษาคั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ อำไพ หวังไพโรจน์ (2537 : ก-ข) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนประถมศึกษาในปี 2527 ตั้งกักรุงเทพมหานคร พบว่า ร้อยละ 42.4 เกิดในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 และพบว่า นักเรียนหญิงเกิดอุบัติเหตุร้อยละ 44.14 ขณะที่นักเรียนชายเกิดอุบัติเหตุ ร้อยละ 61.71 คล้ายคลึงกับการศึกษาของ พิพัฒน์ – นพมาศ ชูวรเวช (2523 : 7-17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอุบัติเหตุในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาในกลุ่มเด็กอายุ 6 – 12 ปี จำนวน 855 คน พบว่า นักเรียนชายเกิดอุบัติเหตุมากกว่านักเรียนหญิงประมาณ 2 เท่า การศึกษาลักษณะของการบาดเจ็บ อาการบาดเจ็บของนักเรียนที่พบ จะมีลักษณะบาดเจ็บเล็กน้อย คือ มีแผลถลอก แผลฟกช้ำและบาดเจ็บปานกลาง แผลแตกยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ต้องเย็บแผล กระดูกหัก ข้อเคลื่อน เอ็นอักเสบ ต้องเข้าเฝือกชั่วคราวสอดคล้องกับการศึกษาของ อำไพ หวังไพโรจน์ (2537 : ก-ข) และ ขจรลดา เปาวรัตน์ (2542) พบว่า บาดแผลที่พบมากที่สุด คือ แผลถลอกหรือผิวหนังฉีกขาด ช่วงเวลาที่เกิดส่วนมากจะเกิดในช่วงพัก

รับประทานอาหารกลางวัน เนื่องจากเป็นช่วงที่นักเรียนมีเวลาพักมากที่สุดถึง 50 นาที มากกว่าในช่วงเวลาอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา การดำเนินงานโรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัย 5 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร (2546 : 2-3) จากผลการสำรวจอุบัติเหตุการบาดเจ็บของนักเรียนก่อนการดำเนินงาน โรงเรียนปลอดภัย พบว่า เวลาพักกลางวันเป็นเวลาที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด แต่จะต่างจากการศึกษาของ ปรีชา วิหคโต และคณะ (2542 : ข-ค) พบว่า ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ หลังเลิกเรียน บริเวณที่นักเรียนได้รับอุบัติเหตุมากที่สุด คือ ใต้ถุนตึก เนื่องจากเป็นพื้นที่โล่ง กว้าง พื้นปูนเรียบเหมาะกับการวิ่งเล่น นักเรียนจึงชอบเข้าไปวิ่งเล่นเป็นประจำ โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในสนามกีฬาขณะเรียนวิชาพลศึกษาหรือขณะซ้อมกีฬาประเภทต่าง ๆ เนื่องจากลักษณะพื้นสนามจะเป็นปูนหยาบและอีกที่หนึ่ง คือ บันไดทางขึ้นตึกเรียน เวลานั้นนักเรียนเดินขึ้นลงบันได มักชอบวิ่งแข่งกันขึ้นและเดินไม่เป็นระเบียบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรีชา วิหคโต และคณะ (2542 : ข-ค) ซึ่งพบว่า สถานที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุด คือ บริเวณสนามกีฬาและในห้องเรียน

2. ปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนโรงเรียนราชินี การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนกับพฤติกรรมความปลอดภัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนหรือปัจจัยเสี่ยง พบว่า เพศ อายุ การศึกษา โรคประจำตัวและพฤติกรรมเสี่ยง มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุในนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญ แต่ความพิการกลับมีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ พรทิพย์ คำพอง (2542 : 17) ที่กล่าวไว้ว่าสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุในเด็กมักมาจากเพศ อายุ ความพิการ และโรคประจำตัวของเด็กแต่ละคน ปัจจัยเหล่านี้มักเป็นสาเหตุทำให้เด็กเกิดอุบัติเหตุได้ซ้ำซากบ่อย ๆ สำหรับการศึกษการปฏิบัติความปลอดภัยตามมาตรฐาน 13 ประการ ปรากฏว่าโรงเรียนดำเนินการได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ในขณะที่การศึกษาพฤติกรรมดูแลเด็กของผู้ปกครองหรือพ่อแม่ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย แต่ก็ยังมีไม่น้อยที่ดูแลเด็กแบบรักถนอมมากเกินไป คาดหวังเอาจากเด็ก และปล่อยปละละเลย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยชักนำให้เด็กเกิดอุบัติเหตุได้ทั้งสิ้น

3. รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนราชินี การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของเด็กนักเรียน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง การวิเคราะห์มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ควรนำเข้ามาร่วมกันพัฒนารูปแบบ คือ เด็กนักเรียน ผู้ปกครองและครู ซึ่งแต่ละคนจะถูกนำเข้ามา โดยอาศัยบทบาทหน้าที่รับผิดชอบเดิมของแต่ละกลุ่มมืออยู่ เช่น ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการจากการเข้าหาครูประจำชั้น ครูสอนวิชาพลศึกษา ครูสอนวิชา युวกาชาด และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 เพื่อหาข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาเสนอให้กลุ่มได้รับรู้และตระหนักในบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล

จนกระทั่งกลุ่มของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง ได้เข้ามามีบทบาทการสะท้อนคิดด้วยตนเองได้ และเมื่องานได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนเกิดรูปแบบที่ชัดเจนแล้วทำให้การปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของโรงเรียนราชินี สามารถบรรลุตามมาตรฐานโรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัยทั้ง 13 ประการ และได้รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียน สำหรับนำมาใช้ภายในโรงเรียนราชินีอย่างเป็นทางการ ซึ่งระยะของการพัฒนาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะเริ่มสัมพันธภาพที่ประทับใจจากเด็กสู่ครู ระยะร่วมดูแลเอาใจใส่ความปลอดภัยของนักเรียน และระยะดำเนินการป้องกันอุบัติเหตุอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป รูปแบบที่ได้จากการดำเนินงานการป้องกันอุบัติเหตุอย่างมีส่วนร่วมระหว่างครูพยาบาล นักเรียน ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กนักเรียน เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้ผู้ปกครอง นักเรียนและครู ได้มีส่วนร่วมกันคิดวางแผนหาแนวทางปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกต การวางแผน การปฏิบัติและการสะท้อนคิด เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนักและรับรู้ว่าการป้องกันอุบัติเหตุให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันในการเล็งดูเด็กให้ได้รับความปลอดภัย ต้องให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่พึงกระทำต่อการป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก ผู้ปกครองเพิ่มบทบาทในการสอนเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงสูงครูประจำชั้นและครูสอนรายวิชาได้ปรับการเรียนการสอน โดยสอดแทรกความรู้ในเรื่องของการป้องกันอุบัติเหตุเพิ่มเติมลงในทุกวิชา และมีการเน้นย้ำเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งมีการพัฒนาแนวการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การวิจัยแบบมีส่วนร่วมจึงสามารถทำให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และผู้วิจัยเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการสร้างกระบวนการคิดเป็นของตนเอง ใช้ความรู้ของตนในการพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุที่เกิดในนักเรียนได้เต็มศักยภาพ สามารถมองสถานการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุภายใน โรงเรียนได้อย่างชัดเจนขึ้น ด้วยความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหา ซึ่งต้องร่วมมือกันใช้ศักยภาพในการจัดการปัญหา เพื่อหาแนวทางในการป้องกันอุบัติเหตุมิให้เกิดแก่เด็กนักเรียนได้ด้วยตนเอง (Streubert and Carpenter. 1999)

4. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียน ผู้ปกครองและครูภายหลังการดำเนินการตามรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง พบว่า ทุกคนมีการรับรู้ความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ การได้รับความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่ดีขึ้นหลังจากที่ทุกฝ่าย ได้เข้าร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์หาแนวทางการป้องกันอุบัติเหตุในนักเรียน ผลลัพธ์ด้านการบาดเจ็บของนักเรียน

อุบัติเหตุหรือจำนวนครั้งของการบาดเจ็บในนักเรียนลดน้อยลงจากเดิม สอดคล้องกับ เกอร์เรโร (1995) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความตระหนัก เข้าใจศักยภาพของตนเอง เกิดความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติงานสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้

การประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุ ภายหลังการพัฒนา รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุ จึงทำให้พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กช่วงอายุ 6 – 8 ปี สูงขึ้นกว่า ก่อนการพัฒนาแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของเด็กช่วงอายุ 9 – 12 ปี เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนอายุ 9 – 12 ปี ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เดียวกันพฤติกรรมการดูแลเพื่อป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก อายุ 6-12 ปี ของผู้ดูแลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่พฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูเพื่อป้องกันอุบัติเหตุในเด็ก อายุ 6 – 8 ปี และ อายุ 9 – 12 ปี พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. เสนอรูปแบบที่ได้จากการศึกษากับทางโรงเรียน เพื่อให้กำหนดเป็นนโยบายและสร้างความเข้าใจในรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุแก่บุคลากรของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความรับรู้ รับทราบ ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติที่ยั่งยืน
2. การนำรูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุมาใช้ ควรเริ่มที่นักเรียนกลุ่มที่มีผลการศึกษา พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุได้สูงกว่ากลุ่มอื่น
3. รูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุที่ได้เป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับใช้ในโรงเรียนราชินี การนำไปใช้อาจใช้ได้โรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับโรงเรียนราชินี หรือมีการปรับให้สัมพันธ์บริบทของโรงเรียนนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากพบว่า มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุเช่นเดียวกันกับระดับประถมศึกษา
2. มีการศึกษาติดตามประเมินผลนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อดูความต่อเนื่องของพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุใน โรงเรียนของนักเรียนกลุ่มดังกล่าว
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการป้องกันอุบัติเหตุด้วยตนเอง ในหัวข้ออื่น ๆ ที่มีผลต่อความปลอดภัยของนักเรียนและเป็นเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ นั่น ๆ

4. ควรมีการนำรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการป้องกันอุบัติเหตุในเด็กนักเรียนที่พัฒนาขึ้นไปทำการวิจัยและพัฒนาต่อกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่ต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

5. มีการพัฒนารูปแบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานการป้องกันอุบัติเหตุมีคุณภาพ และเน้นการดำเนินการตามมาตรฐานของโรงเรียนสร้างเสริมความปลอดภัยทั้ง 13 ประการ

6. แบบสอบถามพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนอายุ 9 – 12 ปี ผู้วิจัยควรดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยแจกแล้วให้เด็กตอบในชั่วโมงนั้นเลย เพื่อความครบถ้วนและสมบูรณ์ของข้อมูลและเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นตอบแบบสอบถามแทนเด็ก

7. ให้ความรู้แก่ผู้ดูแลในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุ 6- 12 ปี เพื่อให้มีพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกต้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม

